

24 JUNI 2012 – GEBOORTE VAN JOHANNES DE DOPER

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

— Jean BASTIAENS —

*En zij schonk het leven
aan een zoon*

ER BESTAAN VERSCHILLENDE UITDRUKKINGEN voor het verwekken en baren van kinderen. Vrij neutraal klinkt de zegswijze ‘kinderen ter wereld brengen’ (daar sta je dan, als kind!). Nogal zakelijk is de uitdrukking ‘kinderen maken’, alsof de mens daar bepaald hard voor moet zwoegen. Nog vreemder vind ik de uitdrukking ‘een kindje kopen’ – ik kwam ergens de titel tegen *Kindjes kopen kost het minst in Turnhout* — (dan ben je dus een meevallertje). In de evangelielezing van vandaag staat het anders geformuleerd: „En Elisabeth schonk het leven aan een zoon.”

Als we spreken van ‘kinderen krijgen’, dan klinkt daar al in door dat kinderen niet door onszelf ‘gemaakt’ kunnen worden, maar dat ze ons geschonken worden. Maar het mooie aan de zin uit het evangelie is dat ook Elisabeth zelf ‘leven schenkt’: zij is, als moeder, direct betrokken in het geheim van ‘leven’ dat geschonken wordt. En eens te meer is dit bijzonder, omdat Elisabeth al op leeftijd is. Ze lijkt daarin op Sara, die had ook niet meer verwacht ooit nog het leven te mogen schenken aan een kind. En als Zacharias in Lucas 1, 18 zegt „Hoe kan ik weten of dat waar is? Ik ben immers een oude man en ook mijn vrouw is al op leeftijd”, dan is het net alsof we Abraham horen (Genesis 15, 8 en 17, 17).

Het is duidelijk dat de geschiedenis van het volk Israël met Elisabeth en Maria een nieuwe wending krijgt. En ook is duidelijk dat het opnieuw niet zal gaan zoals mensen verwachten dat het gaat. Onze GOD is een tegendraadse GOD. Het leven is sterker dan de leer en het gaat zeker bij de GOD van Israël altijd anders dan je denkt. Dat is maar goed ook, want daarmee toont Hij aan dat „zijn gedachten anders zijn dan die van mensen” (Jesaja 55, 8-9). Wij hebben evenmin ons eigen leven in de hand: het ligt in de handen van GOD.

Johannes de Doper zal zelf ook een tegendraadse figuur zijn. Het begint al bij zijn naam. De goede jongen zou eigenlijk Zacharias moeten heten, een aardje naar zijn vaartje – want hoe vaak willen ouders niet dat kinderen worden zoals zij zelf zijn? Maar nee, Johannes moet hij heten – en in het Hebreeuws wil dat zeggen ‘JHWH is genadig’. Wat met Johannes zal gebeuren, heeft met ‘genade van Godswege’ van doen. Maar die genade loopt niet langs de lijntjes die mensen zo graag uittekenen. Dat hebben de mensen al gauw door, en daarom vragen ze zich verwonderd af: „Wat zal er worden van dit kind?”

Als Johannes geboren is, hervindt Zacharias zijn vertrouwde ik. Hij stemt eindelijk in met het feit dat GOD een heel eigen plan met zijn zoon heeft. Zacharias hervindt zo ook zijn stem en zingt zijn onsterfelijke lofzang, het *Benedictus* – naar het eerste Latijnse woord van deze lofzang die in de liturgie elke ochtend opnieuw gezongen wordt. We kennen allemaal wel de aanhef van dit heerlijke lied: „Geprezen zij de HEER, de GOD van Israël, Hij heeft zich om zijn volk bekommerd en het verlost.” In het lied zelf zegent de vader zijn zoon: „En jij, kind, jij zult genoemd worden ‘profeet van de Allerhoogste’, want voor de HEER zul je uitgaan!” Het is een ontroerend tafereel. Het evangelie van deze zondag heeft de lofzang weliswaar uit de tekst geknipt, maar het geeft ons toch de kans om dit lied een plaats te geven in de liturgische viering, bijvoorbeeld na de communie. Laten we, samen met Zacharias, instemmen met het tegendraads verhaal van GOD en de vreugde aanboren door het zingen van dit lied van de toekomst.

Johannes zal dus een profeet zijn, Zacharias heeft het ons gezegd. In de eerste lezing krijgen we een beeld van wat een profeet in Israël eigenlijk is: hij (of zij) is iemand die spreekt namens GOD, en dus niet uit eigen naam. Dat spreken is geen lachertje: „Hij heeft mijn mond tot een snedig zwaard gemaakt!” Een profeet staat niet in dienst van de heersende machten, maar in dienst van GOD en als zodanig zal hij de heersende machten vaak voor de voeten lopen. Een profeet getuigt van de Liefde, die GOD is, maar deze Liefde consequent beleven, is vaak een harde dobber. In het zogenaamde ‘tweede Knechtslied’ horen we de profeet zijn klacht formuleren: „Tevergeefs heb ik mij afgetobd!” De inspanningen lijken – zoals zo vaak – weer op niets uit te lopen. En toch blijft de profeet vertrouwen op GOD, wel wetende dat GOD een zekere voorkeur heeft voor de omweg. Het vertrouwen van de profeet – de Knecht des Heren – wordt beloond met een nieuwe zending, die ook de ‘heidenvolken’ zal insluiten. Dit brede perspectief is de ruimte waarin Johannes de Doper mag optreden. Maar ook het leven van Johannes zal buiten de lijntjes kleuren. En niet zo weinig.

EERSTE LEZING

JESAJA 49, 1-6

Luistert naar mij, eilanden, spitst de oren, volkeren van ver. De Heer heeft mij vanaf de moederschoot geroepen, vanaf de schoot van mijn moeder heeft Hij mijn naam genoemd. Hij heeft mijn mond tot een snedig zwaard gemaakt, met de schaduw van zijn hand heeft Hij mij bedekt. Hij maakte van mij een geslepen pijl en in zijn koker heeft Hij mij geborgen. Hij sprak tot mij: „Mijn dienaar zijt gij, Israël in wie Ik Mij zal verheerlijken.”

En ik heb gezegd: „Vergeefs heb ik mij afgetobd, mijn kracht loopt uit op leegheid en wind, maar mijn recht is bij de Heer, en mijn beloning bij mijn God.”

Nu echter sprak de Heer die mij vormde tot zijn knecht vanaf de moederschoot, om Jakob terug te brengen tot Hem en opdat Israël voor Hem zou worden verzameld. — Ik ben verheerlijkt in de ogen van de Heer, en mijn God is mijn sterkte. —

Hij sprak: „Het is te gering dat gij mijn dienaar zijt, om Jakobs stammen op te richten en de gespaarden van Israël terug te brengen. Ik stel u aan tot licht van de heidenvolkeren om mijn heil te zijn tot aan het uiteinde der aarde.”

TWEDE LEZING

HANDELINGEN VAN DE APOSTELN

13, 22-26

In die dagen zei Paulus:

„Nadat God Saul verworpen had verhief Hij David tot koning van het volk Israël. Van deze gaf Hij het getuigenis: Ik heb David gevonden, de zoon van Isaï, een man naar mijn hart die mijn wil in alles zal volbrengen. Uit diens nakomelingschap heeft God volgens belofte voor Israël een Verlosser doen voortkomen, Jezus; nadat reeds Johannes vóór zijn optreden een doopsel van bekering had gepredikt aan heel het volk van Israël.

Toen Johannes aan het einde van zijn loopbaan was zei hij: Wat ge meent dat ik ben ben ik niet; maar na mij komt iemand wiens schoeisel ik niet waard ben los te maken. Mannen broeders, zonen uit Abrahams geslacht en godvrezenden onder u: tot ons is dit woord van verlossing gezonden.”

EVANGELIE

LUCAS 1, 57-66.80

In die tijd brak voor Elisabeth het ogenblik aan dat zij moeder werd; zij schonk het leven aan een zoon. Toen de burens en de familie hoorden hoe groot de barmhartigheid was die de Heer aan haar had betoond, deelden zij in haar vreugde. Op de achtste dag kwam men het kind besnijden en ze wilden het naar zijn vader Zacharias noemen.

Maar zijn moeder zei daarop: „Nee, het moet Johannes heten.”

Zij antwoordden haar: „Maar er is in uw familie niemand die zo heet.”

Met gebaren vroegen zij toen aan zijn vader hoe hij het wilde noemen. Deze vroeg een schrijftafeltje en schreef erop: „Johannes zal hij heten.” Ze stonden allen verbaasd. Onmiddellijk daarop werd zijn mond geopend zijn tong losgemaakt en verkondigde hij Gods lof. Ontzag vervulde alle omwonenden en in heel het bergland van Judea werd al het gebeurde rondverteld. Ieder die het hoorde dacht erover na en vroeg zich af: „Wat zal er worden van dit kind?” Want de hand des Heren was met hem.

Het kind groeide op en de Geest beheerste hem meer en meer. Hij verbleef in de woestijn tot de dag, waarop hij zich aan Israël in het openbaar vertoonde.

Schriftlezingen © Katholieke Bijbelstichting 's Hertogenbosch, www.bijbel.net